

JOAN F. MIRA

“El problema de la llengua és que jo acabe de rebre una invitació del PSPV-PSOE a la ‘presentación de la candidatura municipal al Ayuntamiento de Castellón’, i està escrita en castellà, i només en castellà, i així és com ho solen fer, i per ells això és del tot normal.

Aquest és el problema, i la resta és fantasia”

Parlem de llengua

Si fa un parell de setmanes parlàvem de literatura, a propòsit d'un llibre, parlem ara de llengua: de llengua literària, en primer lloc, i deixarem la guerra per la setmana que ve, que encara durarà, per desgràcia (la guerra de l'Iraq, és clar: les altres, no em cansaré de repetir-ho, a qui li interessin?). Parlem, doncs, de llengua literària, i concretament de llengua literària catalana, i més concretament encara de quina llengua és o ha de ser aquesta, si la del carrer (de quin carrer?) o la del laboratori, la dels filòlegs o la dels humoristes populars de TV3, la urbana o la rural (urbana de quina ciutat?, rural de quina ruralia?), la dels *pijos* de Barcelona o la de les falles de València. En fi, ja veuen que el món està pic de problemes. Fa algunes setmanes em van demanar opinió sobre l'opinió d'un col·lega escriptor, Miquel de Palol, que es lamentava de les limitacions expressives del català literari, o això em va semblar entendre: deia que desafinem, crec. Que el català literari desafina, deia: però no són les llengües qui desafinen, són els parlants o els escriptors. I en tot cas la meua opinió sobre aquesta opinió és que no cal encaparrar-s'hi: això passa en els millors idiomes, i en les millors famílies. I si no tenim un sol referent comú rigorosament definit i rigorosament acabat i perfecte, tampoc no passa res: tenim una fonètica variable (a Barcelona per dir “por” diuen “pó”, amb o tancada, i a mi això em sona desafinadíssim; i a València desafinen amb les consonants, què hi farem), però no tan variable com l'anglesa o l'espanyola; tenim una morfologia, una sintaxi i un vocabulari que no són del tot únics ni comuns, gràcies a Déu (com l'alemany, el neerlandès, el portuguès, l'albanès i fins i tot el basc, que és tan petit!), i no passa res. No li passa res a l'espanyol, per exemple: poden vostès imaginar com a “normal” en pantalles espanyoles un film nord-americà doblat a l'“argentí”? Com sonaria Woody Allen, a Espanya, parlant castellà de Mèxic? Doncs, això mateix: tampoc sonaria “normal”, a Barcelona, parlant mallorquí o parlant valencià, i això no té fàcil remei, si és que hi cal algun remei. Quant a la llengua literària escrita (la del cinema és literària parlada), també ens toca patir una miqueta, però no massa.

No patirem massa, però només a condició d'acceptar com a bona la varietat territorial, la normalitat variable. Patirem, i farem patir (i ho dic especialment amb perspectiva valenciana), si busquem una d'aquestes solucions impossibles: *a)* Seguir tots un sol model territorial –morfològic o lèxic–, que seria, per entendre'ns, l'“oriental” i més o menys “barceloní”, de tal manera que els altres models amb tradició literària, singularment el valencià i el mallorquí, quedarien automàticament devaluats, dialectals o exòtics. *O b)* Intentar una irreal barreja de formes, locucions i vocabulari, que seria impossible, forçada i estranya en qualsevol part o regió. Aquesta hipotètica solució no és fantasia meua. En una novel·la recent, d'autor valencià, localització valenciana, personatges valencians, etcètera, a la segona pàgina trobe: “De la fotografia estant... semblava que li etzibava un burleta: ‘has fet trampa, nano, i t'he enxampat de peus a la galleda, veus com ets un carallot?’” Molt bé, perfecte: exactament com si un senyor ben senyor de Barcelona pensara en valencià del Cabanyal, i acabara dient “T'he agarrat en els peus al poal: estàs fava, xiquet”. O, per posar una comparança, com si un senyor de Valladolid diguera “Vos te venís al laburo, che, o te quitàs el saco?”, o un de Madrid afirmara, veient una senyoreta atractiva: “Cuate, qué linda chamaquita no más!” Allò que és expressivament i literàriament normal a Barcelona o a Madrid, no és normal a València o a Mèxic. I no passa absolutament res. El problema, estimats col·legues i lectors, no és aquest. El problema de la llengua és que jo acabe de rebre una invitació del PSPV-PSOE a la “*presentación de la candidatura municipal al Ayuntamiento de Castellón*”, i està escrita en castellà, i només en castellà, i així és com ho solen fer, i per ells això és del tot normal. Aquest és el problema, i la resta és fantasia.